статистики України. – К., 2009. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_ sg_zb.htm.
12. Сільське господарство України : Статистичний збірник за 2017 р. / Відповідальний за випуск О.М. Прокопенко; Державна служба статистики України. – К., 2018. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm.
13. L. L. Larson, J. G. Hunt and R. N. Osborn The Great Hi-Hi Leader Behavior Myth: A Lesson from Occam`s Razor. *The Academy of Management Journal.* Vol. 19, No. 4 (Dec., 1976), pp. 628-641.
14. Nystrom, P. C. (1978). Managers and the hi-hi leader myth. *Academy of Management Journal, 21*(2), 325-331.
15. Мельник Л.Г. *Фундаментальные основы развития*. Сумы, 2003. 288 с.

Рецензент д.е.н., професор Махмудов Х.З.

УДК 338.15
Іщук Л.І., к.е.н., доцент
Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент
Пиріг С.О., к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ – ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В статті визначено основні проблеми та перспективи впровадження видів альтернативних джерел енергопостачання в Україні, проаналізовано основні їх недоліки та переваги. Розглянуто основні засади державної політики у сфері альтернативних джерел енергії.
Ключові слова: альтернативна енергетика, навколишнє середовище, відновлювальні джерела енергії, альтернативне паливо, енергоресурси.

Ishchuk L., Nikolaeva A., Pyrih S.

ALTERNATIVE SOURCES OF ENERGY - BASIS OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

The main problems and perspectives of introducing alternative types of energy supply sources in Ukraine are determined, the main disadvantages and advantages are analyzed in the article. The main principles of state policy in the field of alternative energy sources are considered.
Key words: alternative energy, environment, renewable energy sources, alternative fuels, energy resources.

Ищук Л.И., Николаева А.Н., Пыриг С.А.

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ – ОСНОВА ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

В статье определены основные проблемы и перспективы внедрения видов альтернативных источников энергоснабжения в Украине, проанализированы основные их недостатки и преимущества. Рассмотрены основные принципы государственной политики в сфере альтернативных источников энергии.
Ключевые слова: альтернативная энергетика, окружающая среда, возобновляемые источники энергии, альтернативное топливо, энергоресурсы.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Однією з основних проблем, що наразі постала перед Україною є енергетична. На противагу надмірному вичерпуванню природних ресурсів основних видів енергоносіїв, сильній залежності від імпорту газу та нафти, зростанню цін на такі енергоносії та обмеженим можливостям просування атомних станцій, Україна має значний потенціал для розвитку альтернативної енергетики. Тому визначення і дослідження нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, пошук шляхів їх впровадження та розвиток альтернативних видів енергоносіїв є головними факторами, що допоможуть вирішити енергетичну проблему України.

Цілі статті. Мета дослідження полягає у дослідженні альтернативних джерел енергії, їх впливу на еколого-економічний розвиток України.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Розв'язання практичних питань, які пов'язані із впровадженням та розвитком альтернативної енергетики, її фінансового забезпечення ґрунтується, у першу чергу, на наукових підходах, які є ключем для вияву щодо вирішення складних проблем поліпшення та стабілізації енергетичної ситуації в Україні.

Вітчизняні та зарубіжні вчені приділяють значну увагу питанням енергозбереження, енергоменеджменту, фінансування заходів енергозбереження, їх впливу на економічну та енергетичну безпеку держави, а також особливостям державної політики з енергозбереження. Дослідженням даної проблематики займалися такі вчені як: А.К. Шидловський, М.П. Ковалко, М.М. Кулик, Б.С. Стогній, В.А. Жовтянський, О.М. Суходіль, Л.А. Антоненко, Д.В. Дероган, Г.С. Калда, В. Кухар, С.М. Кулик, Е.І. Сухін, І.Г. Кириленко, О.М. Креховецький.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Енергетика – одна з головних складових розвитку державної економіки, що забезпечує більш високий рівень життя суспільства. Проте на сьогоднішній день спостерігається катастрофічне зниження запасів природних ресурсів, які є головними джерелами традиційної енергетики. Тому спираючись на досвід багатьох зарубіжних країн, важливим орієнтиром для розвитку національної економіки є використання альтернативних джерел енергії та залучення інвестицій у галузь відновлювальної енергетики. Це сприятиме вирішенню важливих проблем на сьогодні – погіршення екології, зміна клімату та наслідків, які з цього випливають.

Загалом, альтернативні джерела енергії – це відновлювані джерела енергії, до яких належать енергія сонячна, вітрова, геотермальна, гідротермальна, аеротермальна, енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів, та вторинні енергетичні ресурси, до яких належать доменний та коксівний гази, газ метан дегазації вугільних родовищ, перетворення скидного енергопотенціалу технологічних процесів [1]. Енергетична стратегія України визначає такі перспективні напрямки розвитку альтернативних та відновлювальних джерел енергії: вітрова і сонячна енергії, біоенергетика, освоєння економічно доцільного гідропотенціалу малих річок України (рис.1).

Рис.1. Види альтернативних джерел енергії

Сприяння поширенню альтернативних джерел енергопостачання відбувається як на місцевому, так і на загальнодержавному рівні. Зокрема, згідно із Законом України «Про альтернативні джерела енергії», основними засадами державної політики у сфері альтернативних джерел енергії є:

– нарощування обсягів виробництва та споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел з метою економного витрачання традиційних паливно-енергетичних ресурсів та зменшення залежності України від їх імпорту шляхом реструктуризації виробництва і раціонального споживання енергії за рахунок збільшення частки енергії, виробленої з альтернативних джерел;

– додержання екологічної безпеки за рахунок зменшення негативного впливу на стан довкілля при створенні та експлуатації об'єктів альтернативної енергетики, а також при передачі, транспортуванні, постачанні, зберіганні та споживанні енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії;

– додержання безпеки для здоров'я людини на об'єктах альтернативної енергетики на всіх етапах виробництва, а також при передачі, транспортуванні, постачанні, зберіганні та споживанні енергії, виробленої з альтернативних джерел;

– науково-технічне забезпечення розвитку альтернативної енергетики, популяризація та впровадження науково-технічних досягнень у цій сфері, підготовка відповідних фахівців у вищих та середніх навчальних закладах;

– додержання законодавства всіма суб'єктами відносин, пов'язаними з виробництвом, збереженням, транспортуванням, постачанням, передачею і споживанням енергії, виробленої з альтернативних джерел;

– додержання умов раціонального споживання та економії енергії, виробленої з альтернативних джерел;

– залучення вітчизняних та іноземних інвестицій і підтримка підприємництва у сфері альтернативних джерел енергії, в тому числі шляхом розробки і здійснення загальнодержавних і місцевих програм розвитку альтернативної енергетики [1].

З кожним роком впровадження альтернативної енергетики набуває більшої популярності. Тому завданням майбутнього є знайти і розробити засоби і методи, що допоможуть повніше використовувати цю енергію. Разом з тим, як кожне нововведення, використання альтернативних джерел енергії має свої недоліки. Саме тому необхідно ретельніше дослідити кожен з них, визначити можливості та загрози їх використання.

Таблиця 1

Переваги та недоліки впровадження альтернативних джерела енергії

Альтернативні джерела енергії	Переваги впровадження	Недоліки
1	2	3
Сонячна енергетика	– загальнодоступність; – невичерпність джерела; – практично повна безпека для довкілля; – здатна забезпечити економію за рік до 6 млн. тонн умовного палива; – потенціал для розвитку; – безшумність сонячних батарей; – низькі експлуатаційні витрати обслуговування сонячних батарей.	– залежність від погоди і часу доби; – розбіжність періодів вироблення енергії та потреби в ній; – висока вартість продукції пов'язана із застосуванням рідкісних елементів; – необхідність періодичної очистки відбиваючої/поглинаючої поверхні від забруднення (пил, дощ, сніг); – нагрівання атмосфери і можлива зміна мікроклімату над електростанцією. – висока вартість акумулювання енергії; – мала щільність потужності.

Продовження таблиці 1

1	2	3
Вітрова енергетика	– загальнодоступність; – невичерпність джерела; – дешева енергія; – вітряні турбіни безпечні для життя людей і тварин; – вітряна ферма може працювати безперебійно, навіть у разі поломки однієї з турбін; – одна типова двомегаватна турбіна виробляє електричну енергію для 600-800 домівок. – шум, який видають турбіни, не перевищує шуму від роботи холодильника	– залежність виробленої потужності від швидкості вітру; – можливі проблеми з постачанням електроенергії на великі відстані; – висока вартість вітроустановки і додаткових електричних апаратів; – можливі механічні і аеродинамічні шуми.
Гідроенергетика	– працює від поновлювальних джерел енергії; – не дає шкідливих відходів та викидів в атмосферу; – енергію води не потрібно добувати, обробляти та транспортувати; – довговічність гідрогенераторів; – гідрогенератор, рівний по потужності з сонячними батареями і вітрогенераторами, за однаковий проміжок часу, виробляє більше енергії; – греблі гідростанції прості, надійні та дешеві у використанні, порівняно з ТЕС та АЕС; – вода водосховищ може використовуватись в сільському господарстві.	– затоплення орних земель, лісних угідь (у випадку малої гідроенергетики); – на гірських річках небезпечні через високу сейсмічність районів (у випадку малої гідроенергетики); – забруднення річок, скорочення трофічних ланцюгів, зниження чисельності риб тощо (у випадку малої гідроенергетики); – серйозну небезпеку представляють висотні греблі при їх випадковому або навмисному руйнуванні; – із зростанням площі водосховищ ГЕС відбувається зниження швидкості води, що несприятливо позначається на їх водно-хімічному і гідробіологічному режимах;
Біоенергетика	– відновлювальний ресурс; – відносна дешевизна у порівнянні з традиційними паливами; – накопичена у біомасі енергія є найменш капіталомістким джерелом відновлюваної енергії; – не має географічних обмежень; – різноманітність методів та простота одержання енергії з біомаси, а також швидке поновлення запасів; – накопичена у біомасі енергія є найменш капіталомістким джерелом відновлюваної енергії;	– скорочення посівних площ під продовольчі культури; – вирубка лісів для збільшення угідь для рослин, з яких виробляють біопаливо – з деякими видами біомаси не вирішені проблеми її зберігання протягом тривалого часу до переробки; – супротивники наполягають на тому, що викопної енергії в надрах Землі ще вистачить на декілька поколінь і гроші, які вкладають в розвиток і вивчення даної галузі можна було б витратити на щось актуальніше на їх думку.
Геотермальна енергетика	– невичерпність ресурсів; – незалежність від зовнішніх умов, часу доби і року; – можливість комплексного використання термальних вод для потреб тепло-, електроенергетики і медицини; – зниження шкідливих викидів від енергоустановок – забезпечення сталого тепло- та електропостачання населення в тих зонах, де централізоване енергопостачання відсутнє або обходиться занадто дорого.	– необхідність зворотного закачування відпрацьованої води в підземний водоносний горизонт; – висока мінералізація термальних вод більшості родовищ; – наявність токсичних сполук і металів, що виключає в більшості випадків скидання термальних вод у природні водойми.

Примітка. Складено авторами на основі джерел [2-8].

Узагальнюючи дослідження можемо зазначити, що впровадження альтернативних джерел енергії є перспективним напрямом економічного розвитку України, зокрема для забезпечення незалежності від імпортованої електроенергії та покращення екологічної ситуації. Проте існують деякі проблеми з впровадження, які необхідно усунути або мінімізувати. Основними факторами, які перешкоджають ефективному розвитку нетрадиційної енергетики в Україні є:

– політична нестабільність;

– дефіцит бюджету;

– нестабільність валютного ринку;

– недосконалість нормативно-правової бази;

– слабка стимулююча державна підтримка при розробці і використанні альтернативних джерел енергії;

– низька обізнаність населення в ефективності альтернативних джерел енергії;

– слабка конкурентоспроможність вітчизняних розробок;

– недостатнє фінансування наукових розробок, інновацій в галузі енергетики;

– недостатність кредитування банківськими установами проектів з енергозбереження.

Висновки. Отже, враховуючи аналіз наведеної інформації щодо сучасного стану альтернативної енергетики в Україні, варто зазначити, що наша держава має значний потенціал для розвитку альтернативної енергетики, проте варто зазначити що він є абсолютно недовикористаним. Тому саме впровадження альтернативних джерел енергії має стати пріоритетним напрямком економічного розвитку, який буде привабливим для іноземних інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20 лютого 2003 року. Київ: Верховна Рада України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15 .
2. Олійник Я.Б. Основи екології. Київ, 2012. – 558 с.
3. Бабієв Г.М. Перспективи впровадження нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії в Україні. Електричний журнал. 1998. № 1. С. 63-64.
4. Дероган Д.В. Перспективи використання енергії палива в Україні з нетрадиційних та відновлювальних джерел. Бюлетень «Новітні технології в сфері нетрадиційних і відновлювальних джерел енергії». 1999. №2. С. 30-38.
5. Теліженко О.М. Проблеми впровадження альтернативних джерел енергії в Україні. Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф. Суми. 2015. С. 45-46.
6. Перспективи альтернативної енергетики в Україні. 2012. Режим доступу: http://zet.in.ua/news/perspektivi-alternativno%D1%97-energetiki-v-ukra%D1%97ni/.
7. Ніколаєва А.М. Інвестиційні чинники фінансування природоохоронної діяльності. Економічний форум. Луцьк. 2016. №3. С. 151-156
8. Енергетична стратегія України на період до 2030 року. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc.

Рецензент д.е.н., професор Вахович І.М.

УДК 332.14

Кондіус І.С., к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано важливість рибного господарства для економіки України в контексті світових інтеграційних процесів. Досліджено тенденції, які спостерігаються на ринку вилову риби впродовж останніх років. Доведено суттєвий спад промислового виробництва риби, проаналізовано основні економічні показники. Проаналізовано рівень та стан риболовного господарства України на фоні інших країн. Встановлено, що основними перешкодами є дефіцит інвестицій, малоефективний державний вплив